

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ БАРАЉАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ПРОСЛАВА ЗМАЈА ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

Српски народе! Ближи се дан. Светао тренутак се ближи, у коме ћеш да прославиш једног од првих синова својих, да прославиш педесетгодишњицу рада свог првог лирског пјесника Змај-Јована Јовановића.

*

Пред каквијем узвишеним тренутком ти стојиш и од каквога је значаја тренутак тај, теби је онајбоље знано.

Дугим низом година, који се у читава стољећа претпао, кроз дане тешка искушења, стари искупениче, челичиле су се груди твоје и вјера у грудима. По челику томе писао си крвљу и жеженим златом имена твојих великана од Косова па до данас. И имена се упише и урезаше, да их више никаква бура ни вихори не избришу. Грецкаху душмани тога имена и твоје свијетле прошлости; грецкаху ноکتима и параше мачем по тијем именима, али оштри врхови се иступише, а имена не збрисаше, — и ево опет једног имена, кога си педесет дугијех годинаца словце по словце, шару по шару, китио на томе тврдом челику да бљесне данас у пуној свјетлости својој; име твога сина, над којим ћеш до који данак ловорову грану свити, да га и други пут увјенчаш, већ славом увјенчана.

Српски народе! Не треба тебе данас одушевљавати за онога, који је тебе одушевљавао и соколио равно пола вијека, и сокољијем духом кликтао ти:

„Гдје је бола, гдје је јада

— Пјесма блажи;

Гдје се клоне, гдје се пада,

— Пјесма снажи

Хај, што Србин још се држи,

Крај сви зала, —

Пјесма га је одржала,

Њојзи — фала!

И ти баш зато и крећеш у сусретај томе свечаном дану, да благодариш ономе, који је ту пјесму утјешницу теби пјевао; тебе њоме блажио и снажио, да се држиш да не клонеш! Идеш у сусрет ономе дану, у коме ћеш народе српски, ти стари пјесниче, свом сину Змај-пјеснику достојну пошту одати.

Зато и неће бити ова свечаност обичан чин пијетета, што га ти једном од својих великих синова дугујеш; не — ово је светао празник твоје славе, узвишен тренутак у твојем животу.

Не треба тебе одушевљавати за онога, који је тебе и с тобом се одушевљавао, и кога и дјечица твоја, пород твој, окићен мирисним „*Невен*ом“ исто тако милује и

љуби; — та ти схваћаш пред каквијем тренутком стојин; ти појми — дужност своју.

Српски народе! Свештенику слоге и љубави братске, мио је сваки крај раскомаданог народа. Он осјећа свуда исту љубав према роду своме. Подједнако га милује и истијем румен-зрацима обасјава. Он вјерује у духовно јединство свога народа и послушкује сваки куцај срца његова, и душевним оком прати сваки корак његов. Па као што он види народ свој, ма на коме крају био, тако се и он у њему диже узвишен као светао ступ, који се види с Велебита као и с Фрушке Горе, с Ловћена као и с Авале. Српство је тако гледало и гледа Змаја — пјесника свога. . . И данас ево пјесника у јесени живота свога међу нама, гдје неуморним и свјежим духом не престаје радити на лијепој књизи српској. Радостан је Србин грађанин бијелог Загреба, што је великан одабрао овђе пристан, да из њега и даље послушкује хуку валова, што се још о тебе ломе, народе српски . . .

Ова културна прослава у Загребу, тим ће бити значајнија и свечанија, што је пјесник овђе, и што ћемо тога дана задахнути једном братском мисли заједнички стати пред узвишени лик сиједога пјесника, а он бити очевидац радости наше.

Српски народе! У свету нећељу, **13. јуна** освиће први дан ове прославе твоје, и тога дана нађимо се сви на окупу у заједничкој радости, а прожети једном мишљу. Нађимо се тога дана у бијелом Загребу, гдје ће јекнути химна хвали и слави Змајевој.

А да нам што дубљи и трајнији спомен остане, да што јачег израза нашој радости дадемо, одлучисмо у очи **Видов-дана** пренијети Змајеву прославу на **Плитвичка Језера** и на сам дан косовске успомене спојиће се и уједно слити ове двије прославе српске. Сјећање тужне успомене

косовске, обасјано радосним тренутком прославе Змајеве, постаће тога дана још светије у души Србиновој, помишљајући на свога великана, који га је пола вијека тјешно и косовске му ране блажио, вјером и надом у будућност њешну.

Па коме је Бог дао и може, нека се спреми, да нам буде друг и на томе српском излету, да види предјеле ријетке природне дивоте, и позна још дивнији народ тијех крајева.

Дођите мила браћо и учасници славе своје.

Увјерени смо да ће ову нашу славу и радост подијелити с нама и сва словенска браћа наша.

Свјесно српско грађанство и омладина бијелога Загреба, чека вас у тај дан опће свечаности наше, раширенијем рукама, српском добродошлицом и искреним гостопримством, кличући Вам:

До Видова и добро нам дошли!

У име одбора за прославу педесетгодишњице књижевног рада Змај - Јована Јовановића.

Др. Богдан Медаковић,
председник.

РАСПОРЕД СВЕЧАНОСТИ.

1. 12. (24.) јуна 1899. у вече:
Заједнички састанак.
2. 13. (25.) јуна 1899. прије подне:
Богослужење и свечана сједница,
— послије подне:
Заједнички банкет,
— у вече:
Сјајна бесједа са игранком.
3. 14. (26.) јуна 1899.:
Полазак на Плитвичка Језера.
4. 15. (27.) јуна 1899.:
Народни збор на Плитвичким Језерима.
код цркве св. Цар-Лазара.

СИЛО НЕБЕСНА!

посвећено конференцији мира у Хагу.

Хвалим Те славим — Сило небесна,
Дела су Твоја, дела чудесна!
Јер Ти нам даде живот убави —
И посла цара мира љубави! —

БРАТСКА ПИСМА.

Х. Један дичан спомен.

Дична Српкињо!

Молила си ме више пута, да ти што напишем о Херцегу Стефану, чије име носи на себи наша славна Херцеговина, па да бих те колико било задовољио, изнијећу ти мој говор, кога сам скоро нашао у мојим рукописима, — а био је приправљен да га говорим још 21. маја 1893. год. на бесједи: *у славу спомена Херцегу Стефану и трудбеницима Српске Штампариије у V. и VI. вијеку код знамените Херцегове Задужбине близу Горажда.*

Био сам онда српски учитељ у Фочи, а српска општина у Горажду у договору са српском општином у Чајничу код Херцегове цркве, јер је на 21. маја освештан нови звоник на старој задужбини Херцега Стефана.

Српска Омладина Чајничка била је приправна да на бесједи представља „*Крст и круну*“, а фочанско српско-пјевачко друштво да пјева; мене је општина замолила да бесједим говор, па пошто није бесједа дозвољена, то нијесам ни ја говора бесједио, с тога га ево теби износим у писму, надајући се, да ће те занимати и да ћеш се још тврђе увјерити, *да је Херцег Стефан био Србин православне вјере*, а никако богумил или патарен, како би хтјели доказати непријатељи Српства и св. Православља.

Говор је гласио:

„Драга браћо и миле сестре!

Наш српски народ, од давнијех давнина може се поносити својим узор-синовима, који жарко и истинито љубише свој род и вјеру праћедовску; а наслађаваше се, радећи у своме роду — ширећи просвјету и сваки корисни напредак.

За нама је прошлост наша српска, и та наша прошлост, даје нам доста свијетлијех карактера, претом нам показује трудбенике, који се стараше за унапређивањем српског рода и племена.

Па како да нам срце од радости не заигра, како да нам душа од милине не зајева пјесму радосницу, што смо и ми

потомци тијех нашијех дједова, праједова, шукундједа и т. д.

Да, браћо драга!

Ми треба да се поносимо, а са поносом треба да искажемо нашу хвалу и признање — треба да помињемо своје праједове... Јер само тијем ћемо и ми показати, да цијенимо заслуге и рад нашијех првашијех великана! показаћемо свијету образованом, да је и нама мила просвјета.

Ми, у Босни и Херцеговини, у просвјети смо далеко изостали иза другијех народа; по томе се није чудити!

Разне неприлике, нијесу нам допуштале, да би се могли старати о просвјети и напретку своме...

До скоро старали смо се једино, за насупни хлеб, и да би могли обезбиједити своје породице од непријатељског нападаја.. Борили смо се с оружјем у руци, те хвала Богу! до данас очувамо своје дично име, своју православну вјеру и лијепе наше обичаје.

Сада, када нам је мало слободније брат брата поздравити, то и ми треба да настојимо, да нам потомство наше напредује у сваком добром и напредном погледу....

Погледајмо се браћо!

— Ево смо се из разнијех мјеста сакупили... Сакупили смо се у ову стародревну богомољу — задужбину Херцега Стефана; али због чега се сакупилимо?

Мислите ли само ради освештања овога звоника?

— Не браћо и сестре!

Ми се сакупилимо на молитву, да још одамо почасти, да се срдечно помолимо Свевишњему за основатеља овог важног и стародревног нашег храма; да се помолимо за остале овдашње старе — блажено почивше трудбенике и српске књижевнике, да их Творац прими пред престоље своје.

Стефан Хранић — Косача, син Вукца Хранића, а братић храброг војводе Сандала, постане заповједником у Херцеговини — пошто Сандал није имао порода.

Стефан је био врло mudar и један од најсилнијех нашијех владалаца онога вре-

мена а за живота свога учинио је много славнијех дјела, са којијех ће му се име вјечно спомињати.

Његова власт простирала се од Новог Пазара па до Јадранског Мора — до славнога Дубровника а свјedoци његове славе и величине јесу оне силне суре зидине од многијех тврђава, које је он подигао. Но оне силне зидине мало по мало губе се, нестају, а спомен Херцeга Стефана не ће никада нестати, јер је он отац и основацац наше миле и јуначке мајке Херцеговине, којом се ми сви дичимо и поносимо.

Херцеговина носи име, славног Херцeга Стефана и док траје ње, неће нестати ни спомена Херцеговог!..

Осим својих великијех државнијех дјела Херцег Ставан прославио се још и као велики покровишeљ и бранишeљ наше свете вјере прадједовске.

Велика побожност и оданост његова према својој православној вјери, осоколила је Херцeга Стефана, да сагради себи и народу своме једну свету задужбину, као што су чинили наши свети Немањићи, те године 1454. — подиже овај св. Храм, у коме ми приносимо топле молитве створитељу нашем, а посвети га у славу светом Георгију, да себи грјешноме задобије опроштење грјехова, од самога Спаситеља Бога.

И, ова скромна црква — његова задужбина, била је у оно давно доба зборно мјесто побожног народа, гдје се скупљало хиљадама људи из разнијех крајева југо-источне Босне и Херцеговине, па се она тијем видно снажила и лијепо напредовала.

У првој половини XVI. вијека подигне се код задужбине Српска Штампарија, а којој је — на жалост — у народу нестало сваког спомена, као да је никада није ни било!

И да срећом нијесу друге руке на другом мјесту сачувале двије црквене књиге, што их наштампаше — код цркве св. Георгија: *Јеромонах Теодор и Ђакон Радоје 1529. и 1531. год.*, не би се ни знало, да је овај старински храм у XVI. вијеку служио, као доказ, како је Србин и у оно тешко доба показао свијету сво-

ју способност и тежњу, да се користи течевинама људског ума и да ради на њихову проширењу и утврђењу. А тијем славнијем дјелом управљао је знаменити старац Божидар Горажданин, родом из питомог Горажда, који је тијем оставио лијеви спомен даљијем нараштајима овога краја, чијем се наша браћа Гораждани заиста дичити и поносити могу!

И, ето — ја вам испричах по нешто о основатељу ове св. задужбине Херцегу Стефану и о тројци српскијех књижевника из XVI. вијека.

Ми, благодарни синови дичне Херцеговине, који чинимо овај спомен на дан равноапостола цара Константина и царице Јелене — као на дан смрти Херцегове; и ми треба да се потрудимо, да иза себе оставимо лијеви спомен, — какву задужбину, или какво добро дјело, како би и нас наши потомци помињали и славили; јер све пролази, али само дјела остају..

У овоме добу највећу ћемо задужбину оставити нашем потомству, највише ћемо дјело извршити, ако се боље обазremo на наше школе и цркве; ако ушчувамо наше српске светиње; ако за своје име не будемо жалили ни живот свој.

И, ми овако сакуњајући се, доказујемо, да нам је мила и драга просвјета. Доказујемо, да љубимо свој род и вјеру, а то чинећи показујемо образованом свијету нашу патриотичност.

Прије толико вјекова — као што споменућу грлили су се братским рукама, око ове задужбине наши прадједови, па како да сваког онога, — који жели добра српском роду, не обузме милина, кад види или чује, како ми сада — послије толико стотина година, овако сјајан спомен чинимо?!

Оваке су славе заиста ријетке.. Наша браћа Црногорци прославиће у мјесецу јулу четиристогодишњицу „Ободске Штампарије“, — а ми ево сада прослављамо спомен Херцегу Стефану и тројци српскијех књижевника, као оснивачима „Горашке штампарије“.

Наша је прослава скромнија, а онамо ће прослава бити славнија; но ни ова наша скромност не губи значај нашој светковини...

Па, радујмо се, што смо дочекали и овај дан, да запојемо пјесме хвале нашим добротворима!!

Осврнимо се на ову скромну славу, па не пожалимо који прилог, према могућности нашој, — приложимо у овај свети храм — колико ко може..

И наши су дједови прилагали — увијек драге воље, а што им је пружала десница, за то им није знала левица; па тако и ми учинимо. А Бог ће нас помилovati и обдарити сваким добром, срећом и напретком.

А сада браћо и сестре, из дубине срца и душе своје рецимо:

Слава нека је основатељу ове св. Задужбине Херцегу Стефану! Слава нека је трудбеницима и старим српским књижевницима: Старцу Божидару Горажданину, Јеромонаху Теодору и Ђакону Радоју!

Слава им и хвала увијек и до вијека, а у Српству вјечно помињање! Слава!! —

Ето дична Српкињо, па се и сама освједочи је ли ово био ма и скроман, али један дичан спомен; па и ако нам није дозвољена бесједа, свијест је српска царевала, Србадије је било при освештању звоника на хиљаде, — гдје сам и ја сретан био присуствовати. Ми смо учинили оно, што смо могли — приредили смо парастос Херцегу Стефану и старим српским књижевницима.

Ах, сестро дична! само да си дошла и видјела како је Србадија овај дан весела и радосна била, па поред српског кола и српскијех пјесама и ти би се — као и ја и многи — занијела, па би мислила и мислила, а у радости би клиннула: хвала сјенима старих наших праједова, који нам просвјетним делима и задужбинама осигураше узвишену будућност!...

И, код овакијех наших свијетлијех споменова, што су нам праједови оставили, држимо се селе мила руку под руку храбро, не дајмо се и не бојмо се; јер милозвучно и слатко наше — од давних давнина име Србин, пара уши многима и многима. Многи нам нашем имену завиде — па хвала Богу! кад имају чему.

Србин је од вазда на гласу. Српски

Коњиц, (Херцеговина)

1899

образ, српски понос и српски језик дижу Србина на висину — као сунце по сред неба — те се Србин свијетли.. Па хвала Промислу и милој православној вјери, не ће никада ни потамњети; јер има основа, јер Србин живи, дух му је жив!

Данашњим данима све се више подижу и шире разне пропаганде. Непријатељи Српства ради су нас у своју замку ухватити; ради су да нас оборе, да нас угњече и да нас баце у море заборавља, па да се новим обичајима, новом народности и некаквијем луксусом шире по нашој крвљу, окупаној Домовини...

Ми Срби треба сваким даном да се боримо за наше светиње, да чувамо, да не дамо да нам их ико гази и погази.

Србин је и онда бранио себе, име и вјеру, када су се на бојним пољима мачи ломили, а крв се прољевала.

Србин је и у крви стекао вијенац славе — побједу над душманима.

А, зашто данас да клоне?!

Данас када се просвјетом и културом бори; за што превитијех руку да стојимо?

— Ми треба, ми морамо у свакој прилици показати и доказати непријатељима, да они празну славу млате, ако мисле да ће нас претопити у какав други народ... у какво ново име...

Но, ко је кукавица и Бранковића соја нека се наслађава туђинштином, нека заборавља своје, не ће читав народ с тога пасти и пронасти!

Ми не ћемо да подижемо пропаганде нити нам требају; јер сви непријатељи разбиће се о бедеме Православља и Српства...

С тога дична сестро удружени бранимо своју свету вјеру православно; којој једино имамо да захвалимо, што нам је наше дично име очувала. У свакој прилици помажимо брат брата, сестра сестру и недајмо своје светиње, радујући се што смо и ми листови великог цвијета које се Српство зове по оној Владике Рада:

„Лепо, мило, лјепо и лијепо

Бело, било, бјело и бијело —

Листови су једнога цвијета.“

Сестро! Са Херцеговачкијех стијена братски ти пољуб шаље!

Брат Србин

Родољуб.

ВИЛИН ЦЕЛИВ.

Полетела из облака вила,
Из ваздушног свога вилистанка,
Над главом јој росовитог биља
Кита челијанка.

Ниј' у виле разнобојно биље
Ни миомир цвећа разнолика,
Већ у венац дивотан се свила
Зелен — ловорика.

Т. Бечеј.

Па у песму танку дивотанку
Из најлепшег вилинскога грла
Ловор спушта на зелене власи
Старца неумрла.

А целивом вилинске милоште,
Што навештај бесмртности скрива,
Змај-песника, дичног слављеника
У чело целива:

Д. Неранџић-Брашованова.

Д О П И С И.

Велика Кикинда. (*Ђурђевска забава добротворне задруге Сркиња*). И ове године је приредила наша добротворна задруга Сркиња своју редовну годишњу забаву на Ђурђев дан. Забава ова спада међу најлепше забаве које је задруга до сада приредила. Овогодишњу забаву увеличало је изврсно и на далеко чувено београдско певачко друштво, које се на позив наше задруге, да на њеној забави суделује, драговољно одазвало. Чим се расчуло да ће београдско певачко друштво доћи у Кикинду, одмах се опазило велико интересовање за Ђурђевску забаву не само код нас у Кикинди него и у околини нашој. И једва дочекасмо навечерње Ђурђевог дана, када очекивасмо нашу милу браћу и сестре певаче и певачице из Београда. Сви домаћини, који се пријавише нашој задрузи да примају госте на стан, једва чекају да стигне воз, који је носио београдске госте. Али се неки домаћини залуд радоваху њима одређеним гостима, јер неки чланови певачког друштва не дођоше, веле многе дужности у звањима не дадоше им да Кикинду посету, па и сам коровођа друштвени г. Мокрањац не могаде доћи због болести супруге му. Мало је неправдо било домаћинима, али кад су такве препреке мора им се недозвољено опростити. Још су госте дочекали наше певачко друштво са својим председником. У име женске задруге поздравила је госте подпредседница гђа Сиди Пачу искреном добродошлицом, а за тим су се увезли у варош.

Сутра дан се расчуло по вароши да ће београдско певачко друштво појати на служби Божјој. Тај глас је многе православне па и стране довео у цркву да чују то хваљено певачко друштво. Још пре првог звона почео је побожни народ долазити у цркву, а до трећег

звона беше црква дупком пуна. Чим запоја друштво одмах се могло приметити на лицима присутних пријатно уживање лепог црквеног појања. Тако је појање ишло до ирмоса. Ирмос ускршњи отпојала је гђа Јаснићка члан београдског певачког друштва тако лепо и пријатно, да је све присутне занела. Јер код нас је то ваљда први случај да женска самостално поје ирмос па још тако лепо. Бадава ништа лепшег од дивног православног појања, па још кад га тако умилно поје као што то гђа Јаснићка уме. Хвала јој!

У вече истога дана била је беседа у којој су учествовали сами Београђани. Сама појава на позорници изазвала је у публици велико допадање. Женске биле су обучене у народном оделу; изгледаху као венац сложен од разнобојног цвећа — српског цвећа. Врло лепа слика беше то, јер видесмо разне народне ношње становника у Србији. Ако је та ношња одомаћена код тамошњег народа, онда је то врло лепо, али ако је то само на позорници приказана слика, а у истини су и код њих женске оставиле народну ношњу па замениле по моди, онда је и код њих та иста мана у ношњи као и код нас.

Већ прва песма допала се публици тако јако, да се морала поновити, па тако и остале све песме морадоше се понављати. Веома нам је жао, што се програм није могао у целости извести. Изостале су баш најлепше песме. У опште је певање изведено на опште задовољство.

После певања одржана је заједничка вечера, при којој је пало више лепих здравица. Тако је подпредседник певачке дружине београдске здравио нашем краљу а градеки начелник Др. Богдан је здравио српском краљу. После сваке здравице друштво је отпевало при-

годну песму. Веселје је текло у најлесшем расположењу, и да гости Београђани не морадоше сутра дан у јутро у Суботицу путовати, би још и дуже трајало, али дужност да се ако Бог да скоро опет састанемо и наставимо где смо онда прекинули.

Посета је била врло добра. Гостију беше из свих места околине кикиндске. Поред великог трошка још ће и благајни наше задруге остати до 150 фор. чиста прихода.

Савна.

Темишвар (*Покреш за оснивање добротворне женске задруге. Бурђевска забава фабричке црквене општине.*) Пролете ове године носи неки нов живот темишварском Српству. Овде, где је некад бујао српски живот, где се ценило, да је језгра српског живља, где се планирало побити барјак српске војводине, овде у нашем Темишвару Српство је доживело жалосне дане. Границе, мртве страже нашег живља узмичу од Ердеља и Мориша на запад к Тиси а на југ Дунаву! Тај процес опадања захватио је већ љуто и Темишвар и околину тако, да већ има озбиљних знакова, да ће столица темишварске епископије узмаћи испред „мерзости запустјенија“ у Вел. Кикинду или Вел. Бечкерек. Погодбе за напредовање и одржање српског живља погубиле се по силама, које стоје ван нас, по приликама, које по превосходству Срби умеју сами себи да стварају. Оне силе које ван нас стоје, зна свако, као и то, да ми сви да се у со претворимо, не би смо били кадри изменити. Но нас Срба тичу се особито оне погодбе нашег назадовања, које смо сами за уши извукли, да би смо себи што више нашкодрили. Дезорганизација свих чинилаца нашег верског просветног и народног економског живота, потпуци као у свим нашим одношајима, којима смо сами господари. У одношајима верским, школским и фондационим, потпуна беспринципност на свим пољима, која су нам за обделавање остала наша љута рана, — све те отровне биљке, које смо за последњих тридесет година у свој црвено-народни врт посејали брижно неговали и заливали, донеле су свој ужасан плод свугде, па он се у најпразнијој наготи показао на оним местима нашим, где смо најслабији, на Ахилевим петам нашим, на периферијама нашега живља. У забатаљеном врту неплеменито и некориено растиње убија и угушује корисно, племенито, а добри суседи слободно улазе у врт немарна домаћина и односе, што им је воља и што им

у руке дође, ето такав смо један врт били ми војвођански Срби.

Па од оних негда крупних начела остала је само крупа међусобна мржња, која се особито по периферијама уврежила, те и оно мало снаге не разделила, него утаочила, јер што хоће један ма и најбоље, „начелни“, му противник се „из начела“ најенергичније бори против тога.

У Темишвару хоће да буде боље, а тај окрет дошао је баш оданде, одакле му се једва човек могао и надати. Најмоћније личности пружају једно другом руку на остваривању корисних идеја. И може се само честитати покретачима на том окрету и на тој инвенцији, којом су конач за најбољи крај ухватили. Кад је само добре воље, кад се срце расположи на ону љубав међусобну, која је милокрвна и која хоће у услугама и у жртви једно за друго да излије, одмах се дође на сретну мисао, јер чим се срце напуни љубави, одмах се и Бог у срце настани и пуни га добрим саветима. А нама је љубав најпотребнија, јер смо као цвеће на јулекој жези, свели смо од мржње и гинемо од међусобица, па као што цела природа на омари: воде! тако ми вапијемо на небо: љубави!

И где среће наше! Вапај наш у пустињи испунио је пустињу људма, љубав иде међу нас, ми јој чујемо мили ход, ми јој осећамо љупки дах, ми јој у даљини назиремо. Добро се почело, јер у делима љубави барјак припада у женске руке. Могао сам вам ту радосну вест и пре јавити, али живот нас је научио, да увек будемо неверне Томе, кад је реч о љубави међу Србима. А сад је реч постала дело, сад можете и ви затрубити у трубу радосницу, нека је слава и част свакоме, ко на добру и срећи народној ради и нека су благословене руке, које дубоке ране сестрински и братски лечити прежу.

Благородна и позната са свога жаркога родољубља госпођа *Јулија дра Светозара Димишијевића* носи се одавно мишљу, да задружи темишварске Српкиње за дело љубави и српског просвећења народног. Ово је дочуо темишварски катон, онај, на кога свака темишварска мајка претом пружа показујући деци својој човека од главе до пете, поштењаковића и прегаоца око сваког добра народног, који мудрошћу, жаром, маром и српским родољубљем задахнут подиже и себе и нама свима monumentum aere perennius то је, кажем, дочуо благородни господин Коста Стефановић, председник фабричке општине те изишао тој племенитој замисли на сусрет

тако братски, тако срдачно, као Краљевићу Марко својој потоњој посестрими Вили Равијојли, г. Коста Стефановић са највећим благом својим, са обоје деце своје хита у срет и у помоћ Косовци Деволци темишварској, племенитој госпођи Јулијани дра Св. Димитријевића; он наике приређује као старешина фабричке општине својим Србима право српско свечарство о Ђурђеву, о слави св. цркве наше, а у вече спремио је темишварцима угодно свечарско вече са разноврсним програмом међу којегач тачкама нарочито пажњу заслужује дилетанска представа, која натписну улогу носи: адиђар г. Косте и целог Темишвара, госпођица Даринка Стефановићева. И зашто све то? Да се анимирају темишварске Српкиње за оснивање добротворне задруге, па ће и чист приход од ове забаве бити права лепта на замисао гђе Јулијане. А племенита госпођа, која је досад сиротињи сузе брисала сама својим знојем, сазива Српкиње темишваркиње за други дан Ускреса на договор у српску школу, да се учине претходни кораци

„Србадија“

око организовања задруге. Скупштина је заиста одржана други дан Ускреса са 60 чланица и изабрала је за председницу г-ђу Јулијану Св. Димитријевића.

Ствар је дакле тако сретно започета, да она мора успети. Ми познајемо наше прегаоце, те им се и не усуђујемо ништа саветовати. Они знају најбоље, да су ране наше дубоке, да су болови још свежи, па ће и знати са оним њима својственим самопрегором обазриво опходити са тешким болесником, који је врло осетљив, раздражљив и осветљив, а иза сваког и најмањег неуспеха готов да падне у очајање. Блажени миротворци, јако ти помиловани будућ и Радујте се јако веселите се јако мзда наша многа на небесјех.

Љубав и родољубље госпође Јулијане дра Св. Димитријевића и г. Косте Стефановића дошла је сада у огњену пробу. Буде ли право злато, изаћи ће из огња још драгоценије. А Бог ће дати, те ће тако бити.

У Темишвару, на вел. уторак 1899. год.

И. Б.

Т И Х И А Н Ћ О.

— Н. А. Доброљубов. —

О нечем се препирасмо
— То је био инат прави, —
Кад са благим, са осмјехом
Покрај наске ти се јави.

Мосшар.

И све стаде изненада.
Нико зборит није смио
Мислећ: сад је у близини
Тихи анђ'о пролетио

С.

Б Е Л Е Ш К Е.

П Р О С В Е Т А.

Русија. Министарство привреде у Русији прикупља податке, како ће да заведе у својој земљи женске привредне школе и то: 1. за домаћице, 2. за поједине женске гране пољске привреде; 3. земљоделске ниже школе и 4. средње пољопривредне школе.

Прослава Пушкинова. 26. маја о. г. по ст. к. прославила се у Русији најсвечаније 100-годишњица великог руског песника *Пушкина*. У тој прослави учествовала је и званична Русија и народ.

Србија. *Училишњеска скупштина* у Србији сазвана је у Крагујевцу за 2. (14.) август. о. г.

Бугарска. У Софији је отворена ове године 25. јануара трапезарија за школску сироту децу (дечја кујна). У њој се даје ручак за 60 мушке и жен. дечице и кошта 5 динара дневно.

Завод за сироту и напуштену децу у Бугарској отворен је 14. фебруара о. г. од једног добротворног друштва. У њему има већ 16 питомаца које мушких, које женских.

Хрватска и Славонија. Ове године се довршује зграда у Загребу, која је намењена Хрватском учит. конвикту, а која је подигнута трудом и прилозима хрват. учитеља. Отвориће се овога лета приликом опште учитељске скупштине хрватске.

Подржављене школе. Панчевачка муниципија решила је већином од 16 гласова, да све њихове комуналне школе, па и српске, пређу у државне руке. Држава ће плаћати од сад учитеље, а варош ће давати стан, огрев, послугу и 20.000 фор. годишње припомоћи, а до сад је трошила варош око 40.000 фор. на све то. Дакле уштеди се 20 хиљада. Срби су овим закључком најосетљивије погођени, јер ће се сад морати у основ. школама предавати на мађарском језику, те ће српска деца изгубити не само осећај и свест, него и језик свој. Панчевачка је срп. цркв. општина снажна морално и материјално, те се надамо, да ће она и под овим тешким приликама умети наћи пута да очува српски тип у својој омладини.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Средство да се фитиљ на лампи не дими. Често не може домаћица да удеси фитиљ на лампи, па се услед тога лампа дими и онда не само да поцрни и почађави стакло, него се од тога дима распростире по одаји смрад и дим се таложи и на плућа. Да се лампа, односно фитиљ не дими, а да уједно фитиљ и стакло много не чађаве, треба фитиљ пре употребе добро навквасити љутим винским сирћетом, затим га добро осушити и онда у лампу увући. Лампа ће јасније светлити и неће се димити, нити ће смрдити.

Завесе на прозори. Мало је познато да завесе опране лепше буду кад се само изрољају, него кад се испеглају. Пеглање захтева више времена и посла и радо трошка. Пеглањем се завесе деру и кваре, а рољањем остају трајније. Па и урољане много лепше изгледају него успегане. Ко не верује нека покуша.

КЊИЖЕВНОСТ.

Биђеш Раденица. Учитељско удружење у Србији издало је П. књигу, као споменик добротвора свога Јована Гавриловића под насловом овим. Ово је обична приповетка, која је намењена одраслијим девојчицама, а коју је написао Л. Ш. Демезон, а превео Милован Ђ. Глишић. У Београду штампано у парној радикалној штампарији 1899 Цена 1-20 динара.

Женске груди, њихова лепота и нега, написао Гр. Ј. Ф. Албрехт, практични лекар, превео с немачког М. Оливије. Београд. Издање Савића и компаније. Цена 1 дин. или 1 круна. Ова

је књига намењена поглавито матерама, и упућује их како ће да очувају здравље и украс свој и своје женске деце.

Изишао је „*Лешоис*“ Матице Српске и то друга свека за 1899. г. Уређује Милан Савић, књига 198. У Нов Саду. Штампарија срп. књижаре, Браће М. Поповића 1899. Цена 70 н.

Изишле су три свеске: 85. 86. и 87. од књига за народ, што издаје Матица Српска из задужбине Петра Коњевића. Све три свеске носе наслов: **Кратке белешке из Вођарства** од Ђ. Михајловића. I. II. и III. Штампана срп. књижаре Браће М. Поповића у Нов. Саду. 1899. Цена 10 нов. свакој свесци.

Устав црквене и школске самоуправе срп. православ. народа у Босни и Херцеговини. Саостављен Др. Емилом Гаврилом приказан протојерејем Димитријем Руварцем, парохом земунским. У Земуну. Штампарија Јована Нуло 1899 Нема цене. Ова књига није писана за жене, него за људе и они треба да је читају.

Књижарница Св. Ф. Огњановића у Срем. Карловцима „Код Вука Ст. Караџића“ објављује, да се одлучила да изда у српском преводу знаменити роман најчувенијег данашњег романијера руског *Грофа Л. Н. Толстоја*, које је скорим изишло под насловом „**Васкрсење**“. По дозволи писца преводи ово дело познати наш преводилац с руског професор *Јован Максимовић*. Ово су дело превели већ на све европске језике, па не треба да изостане ни у српском преводу. Превод ће излазити у свескама од три табака, а цело дело изнеће око 10 свезака. Цена је свесци 20 н. Прва свеска је већ изашла. Претплату ваља упутити на издавачку књижарницу.

Књижарница мостарска Паџер и Кисића издала је и опет на свет две лепе и укусне књижице, а наиме: **Низ родно приморје**, слике и утисци с Јадрана од *Марка Цара*, Цена: 50 нов. — **Iverje** скице и сличице од А. Г. Матоћа (Ова је књига латиницом штампана.) Цена 60 н. — Осим те две књижице, издаваће иста књижара одјако књижице, под насловом: „Мала Библиотека“, оригинале и преводе наших најодабранијих књижевника са сликама самих писаца. Свеска ће вредити *12 новчића*; а моћи ће се добити у свима књижарама. Ко наручи и пошаље новце у напред самој овој књижари, добиће свеске, о трошку те књижаре, чим се штампале буду.

ПОРЕД ВАШЕ КУЋЕ ПРОЋОХ...

Поред ваше куће проћох
Госпођице мила!
И вас спазих... у врту сте —
Крај свог цвећа била.

Међу цвећем, седели сте
Поносите ви!
Ах, били сте ви најлепши —
Од цветића сви!

Ја погледах на вас мила,
Оте ми се уздисај;

Гор. Милановац.

Желео сам да добијем —
Понајлепши цветак тај!

Ал' ко да ми неко шану
И сад мислим — беше сан:
Та проћи се цветка тога!
— Он је већем узабран.

Поћох даље од тог места
Да не слушам гласак клет;
Али мис'о мучила ме:
Ко узабра лепи цвет...?

Јела Луњевица.

О СУЈЕТИ.

(Свршетак.)

„Госпођице Смиљка, задените овај цвет у косу — молим вас“.

„А зашто?“

„Па, тако би лепо доликовала ова румена ружица уз вашу црну косу.“

„О — господине, ја нисам ни најмање сујетна,“ одговори она и погледа га поносито.

„Нисте сујетни!“ — зачуди се господин Душан. „Та — то није могуће.“

„Ама — кад вам кажем! Та то већ сви знају — осим вас — а и ви, кад будете дуже времена пробавили овде — уверићете се, да нисам ни најмање сујетна.“

„Штета — грдна штета!“

„Штета? Но, то први пут чујем, да је штета, што једна женска није сујетна. Ја знам, да се обично мушки туже на нашу сујету, да веле, да је то најгора ма̀на —“

„О — молим, ту су мушки на кривом путу. — Сујета може бити и врлина а и ма̀на, као и доброта, вредноћа, штедљивост, издашност и све друге врлине. То све зависи од границе до које сме овладати нашом душом. Кад пређе ту границу, онда постаје погрешком.“

„Ја држим, да сујета никад не може бити врлина. Баш зато сам је се одрекла за навек.“

„И то сви знају“.

„Па, наравно! То није никаква тајна.“

„Па то ви за јамачно уживате велико поштовање због те врлине?“

„Бар се нико не исмејава са мном. Сви знају, да ја купим нову хаљину, да се сачувам од хладноће или од врућине; шешир зато, да ме чува од кише; сви знају —“

„Извините госпођице, што вам упадам у реч, волео бих само знати, од када терате тај нови шпорт?“

„Шпорт? Па добро назовимо ту моју тежњу за савршенством шпортом — а од када га терам? Па од оног дана, од кад сам увидела, да је све пролазно, да је све таптина --“

„Ах — неваљалац један, кад се сретнем с њиме, позваћу га на двобој!“

„Какав двобој? Кога то мислите?“

„Па оног неваљалца, што вас је толико увредио, да сте се одрекли онога, што даје женској још више дражи — одрекли сте се своје женске сујете, коју ми мушки толико осуђујемо, али без које не можемо замислити дражесно женскиње.“

„Ама господине, та ви као да нисте филозоф, тако говорите о нама.“

„Молим ја сам и естетичар, па као таковом би се ви много боље допали, кад бисте били сујетни.“

„Ја нећу ником да се допадем.“

„Госпођице Смиљка, ви сте то рекли таким гласом, да ја морам мислити, да тај „он“ заиста постоји и да сте се ви заиста разочарали у нама мушкима. Ух — та само да ми га је ухватити, одмах бих му заврнуо шију — том“

„Ама, господине Душане, на што та љутина?“

„На што? Још питате! Требало би, да се радујем, кад видим, да су ми све жеље, све наде отишле у ветар. Да — тако је! Дошао сам овамо пун наде, да ћете ме радосно дочекати, да ћу вам моћи говорити о својој — љубави — па да! Немојте ме тако зачуђено гледати! А кад онамо, нађох вас сломљену, тужну где се одричете светске сујете! А кад се једна женскиња одриче сујете, онда се већ зна, да је томе узрок какав неверник —“

„О-хо! То ви мушки само себи уображавате.“

„Тако! Па реците ми искрено, шта вас је навело, да се од једаред одречете свега?“

„Па — па ја сам мислила — да ћете ми се ругати, што сам така, као и друге — па — ама на што ме тако мучите?“

„Даклем ипак је свему покретач сујета —“

„О — није.“

„Него?“

„Али ја знам! Целом овом нашем разговору покретач је љубав. Бадава се опирете, госпођице Смиљка — шта је, ту је! Или се ја можда

варам? Можда је ипак неко пре мене освојио ваше срце?“

„Не —“

„Не бих му ни саветовао — али драга Смиљка, дајте ми мало вашу ручицу — десну молим — тако — овај претен као да је за вас направљен — тако!“

Видите, како вам лепо стоји — па сад допустите да вам метем ову ружу у косу —“

„Та, маните — могу и сама —“

„А — бојите се, да ћу вам покварити фризуру — ах — баш вам лепо стоји — али од мирте венац још ће вам лепше доликовати —“

„Али ви то тако говорите, а и не питате да ли ја на све то пристајем.“

„Та пристаћете, па макар из сујете“

„О — извините —“

„Но па ако не из сујете — а оно, зато, што ме ипак не мрзите — што знате, да би ме учинили неизмерно срећним —“

„Господине Душане —“

„Зар господине?“

„Док мама не рекне своју —“

„Ах — да! Е — па хајдмо мами — али ја бих желео да се у тишини венчамо —“

„Е — да!“

„Даклем си ипак сујетна — сунце моје.“

„Нисам —“

„Ти ниси сујетна само из сујете!“

Даница Бандић.

МАЂЕХА.

Из живота једне младе жене.

ОД ЗОЈО РАЈСА.

(Свршетак.)

„Валтеру, дете моје, — шта ти је?“

„Ено, оно је моја мама!“ продужи он страсно и жудно погледа Леонтинину слику. „Ти си ла гала! Лагати се не сме, ти си сама рекла!“

„Да, Валтеру, она је твоја мама!“ признам му ја.

„Видим, — рече он подругљиво. „Ти мораш отићи од нас, ти зла, зла маћеха! Не ћу да те више видим, одлази! Оно је моја мама, она носи беле хаљине, она је анђео!“

„Да, тако је,“ рекох му, да бих га умирила. Али бадава! Баци се на софу пред лик своје мајке, а мене плачући одгураше. Нисам га могла утешити, а моја нежност је будила у њему пре-

зор. Спопаде га грчевито јецање. Морала сам престати, да га тешим и бејах срећна, када напослетку уморан заспа.

Касније дође Матилда и на моја питања потврди моју слутњу. Рече ми, како им је тетка-Антоанета читала басне о људождерима и злим маћехама, кад је мајка на некој столици заспала. „Ви и не знате да и ви имате маћеху?“ запита их обоје. „Ваша мила мајка је на небу, слика јој је у очевој соби, тамо ћете ју видети, како беше лепа. Она друга је ваша маћеха — узмите се на ум!“ Мени беше доста.

Разорена ми је тако тешко стечена матерња срећа, уништен је храм, што га у дечјем срцу

подићи хтедох. Како ће тек бити, кад своје дете пригрлим? И сузе са сузама капљу на мали мизораз, што га тако радо отпочех радити.

Одавно нисам писала; од како ми се мали Ернст родио ни једнога ретка.

И опет је пролеће; недавно прође година нашем венчању. У кући се по нешто изменило; обе децје себе; спаваћу собу и собу за играње са својом собом преместила сам у партер натраг у башти. Тако се могу деца слободније кретати. Већ сад се јуре по цео дан по башти, која је већ почела да се одева најлепшом пролетњом одором. Из траве се помаља љубичица, а преко њих се још налази снег. И друго се цвеће јавља; ваздух је при томе оштар и свеж, а на небу поред сунца видим лаке беле облачке, остатци од снежних гомила.

У нашем породичном кругу као да се још пролеће не јавља. Као магла паде преко мојих нада и слатких радости. Отров је дубоко дунуо!

Још ми није испало за руком, да нашег Валтера умирим и помирим. Увек би у мене гледао „злу“ маћеху. Па да ли да се чудим? Па зар несу и старији пуни те предрасуде? Сирото дете, како ти је осетљиво, неразвијено срдашце дубоко погођено!

Првих недеља после рођења мојега Ернста беху деца много код мајке. „Још неко време мораш имати мира, Маријано,“ вели ми муж. „Деца не узнемирују мајку, као што ми је више пута говорила, а и тетка-Антоанета се забавља с њима, као и пре. Немаш право, што се раздражујеш, и то твоје неповерење је увреда за моју рођаку.“ Дакле и он, Фридрих?... Па зар онда да се чудим, што је и свекрва почела да бива против мене? —

Кад сам се предигла опет узем у своје руке управу куће и надзор над децом. Наравно да је и за „братића“ остало времена. Размажен љубављу, Валтер се осећао као да је запостављен. Упоран је и огорчен па и Матилду пуни мржњом. Ја сам врло, врло несрећна!

Свекрва ми је отишла у Хомбург у купку. Антоанета Малтенова ју је као увек пратила. Већ сам одахнула слободније и тврдо наумим, да њено одсуство употребим па да поново посејем семе љубави, можда ће ипак нићи. Да како да ће ми тешко бити; душа ми нема покоја, чини ми се, да сам већ и ја нервозна као Леонтина. Радим без веселости, тек обичаја ради.

По обичају сам и данас мужевљевој собу уредила, најпре очистим fine, комплициране инструменте, што их треба за свој тешки, а лепи позив. То је био од почетка мој посао. „Права докторка се не сме ничега бојати,“ рече ми муж онога дана кад смо дошли. После површног упутства, пошло ми је за руком, да их умем и раставити и саставити. За тим очистим писаћи сто, — та и он спада у „светиње“ његова позива. Паде ми у очи писмо, што је почео матери да пише, па га је уморен оставио недовршено. И нехотице прочитам ове речи:

Питаш ме, мама, како сад Маријана? Па, чини ми се, као да се нешто променило. Или ваљда сам тек сад дошао на право, а мислио сам да знам? С почетка сам раздраженост јој приписивао слабости, али је ту дубљи узрок. Тешки позив маћехе, кад да јој и сувише притискује рамена од како и сама има дете. Те ваљда баш и с тога још са Валтером није измирена. Држим, да она љуби моју децу само због мене и то ме боли; јер ја сам ју узео по највише из љубави према мојој деци, познавши је код надшумаревих као такву душу. Иначе бих ја учинио по твојој неисказаној жељи...“

Дотле беше у писму, али мени беше то и сувише! Ето црно на бело оно, што сам ја одавно слутила и што је моје срце увек парало. На једанпут се сетим последње строфе једне песме, што сам ју некад читала, и која ме је дубоко дирнула:

„Све му дала по закону,
Он то узме — без љубави!“

Бојим се, да је над нашом кућом анђеол смрти раширио крила: два детета ми болесна од шарлаха, Бернхард мање и већ оздравља, а Валтер има и врућицу. Па и мој Ернст ми бриге задаје; пре неки дан је изненадно спопао грч од зуба то мало слатко створење. Хвала Богу опасност је прошла, али се бојим да се не поврати.

Тешки дани — јесте ли већ прошли? Предурала сам најтежи бол у своме животу и дуго сам се морала прибирати, да продужим свој план.

Валтер се недељама борис између живота и смрти. Малог пацијента смо метнули у собу мога мужа, јер је тамо најмирније; простирка из Смирне, што смо ју од свекрве добили, шушти при сваком кораку. Лежао је под Леонтинином еликом; скоро непрекидно му беху велике плаве очи упрте у матер, и кад и кад јој је пружао

руке као молећи ју. Али његов дух беше по-мрачен, никога не познаваше.

Како не дође умољена милосрдна сестра, како је требала те ноћи бдити над њим, с радошћу се примим, да ју ја земеним. Била сам уверена да не ћу моћи заспати, јер ме је потајна зебња морила за Ернетом. Данас беше врло немиран и опет се лице грчевито развукло. Мој муж, који је малога својски прегледао, рече да ништа „особитог“ не налази; то је само усљед добивања зуба па се понавља од времена на време. Гонио ме је да легнем, па и доктор Шпанаус, који је моме мужу помагао при неговању деце нам, давао је мужу за право.

Приморана попустим и легнем у хаљинама.

На једанпут ме муж пробуди око поноћи. Непрестано је мотрио дете, али му се брзина и јачина грчева учинили неочекиваним. Употребљена средства не помогоше, у јутру беше ми дете мртво.

Не могу описати тужне дане, што наступиле. Полако на претима ходају укућани, да не узнемирују милога малога самртника све док после три дана узабрани пупољак окићен јесењим цвећем не спустисмо у матер земљу.

И мој муж беше потресен, као што ми се чињаше. Као лекар захтеваше за ме одмора и одлучно је одбио, да ја будем на руци при неговању болесника.

„Исплачи се, Маријано, матерњи бол је свет. У осталом ја и не би могао сад напустити болесника када је криза на прагу.“

Одем опирући се. Мене је не само бол за мојим чедом мучио. Осећала сам, као да сам и од мужа растављена, од како сам на оно писмо наишла. Тежак, неисказани терет притискивао ми душу. Ни једна ружна реч није међу нама пала, па ипак се беше између нас отворио дубоки јаз, а преко њега никако моста. Уцвиљена сеђах једног вечера у својој соби. Дође ми изненада муж:

„Наступела је криза,“ рече ми. „Дете је при себи и пита за матер.“

„За — мене?“ запитах радосно.

„За — матер,“ понови муж општрим нагласком.

Хотимице не хтедох узети на ум општар му тон и пођем за њим. На вратима застанемо, да га не поплашимо.

„Идеш ли, мама?“ повиче Валтер болно и пружи жудно руке према слици.

„Мора се умирити, да спава,“ мишљаше ми муж, који га пажљиво посматраше.

„Шта да радим? говори!“ рекох, док међу тим нехотице ступим један корак у собу, да седнем на постељу као чуварка.

„Стој!“ повиче муж и повуче ме натраг. „Сетио сам се нечега, Маријано, можда ће све још добро бити“

„Све! Молим те — говори!“

„Као Божја промисао,“ рече он и показа на Леонтинину слику. „Болест је изабрала све сећање, пређи му још једном као — мати као — анђео.... да га умириш!“

Разумела сам га. Полако се одвучем у своју собу да своје црно одело заменим белим. Као свој сопствени дух гледах у огледалу, али угушим своје осећаје и пожурим у болесничку собу. Тутке седнем на постељу.

„Хајде, мама, да се играмо!“ рече мали болесник и пружи ми нежну слабу ручицу.

Ухватим је и пригнем се преко постеље. Осетих као неко светлуцање пред очима; можда беше то сунчани зрак, који се преко мене ди-зао или су силом угушиване сузе... „Да, играћемо се, Валтеру, кад се пробудио рекох; хоћеш да те песмом успавам, као малога Ернета?“

„Да, певај ми, мама!“

И ја певах, као што онеме певах; који је за навек заспао:

„Спавај ми, чедо, љубимче моје!

Заклопи плаве очице своје,

Тишина, мир је у соби свој

Ни близу не дам ни муви злој!“

И доисга, чуемо полако, правилно дисање, а бисерне капље зноја осуше му се преко бледа чела. Криза је срећно прешла. Већ се полако развиђавало, када се пробудио.

Међутим смо му постељу окренули на другу страну. У место да гледа у материну слику, гледао је у прозор, који беше пун цвећа. И тако га обасјаваше животворни полетњи зрак.

Од сада сам га сама неговала. И наскоро дође жељено доба оздрављења и опораве. Мало отровано срце оздрави и као сама од себе љубав се пробуди.

Кад га први пут изнесосмо на веранду на јесење сунце, привуче ме муж па своје груди са пуно осећаја и рече: „Жено срца мога, мајко дечице моје, како да ти се захвалим?“

Предео Иван Мартиновић.

МОЈОЈ ЉУБИМЦИ

на дан рођења 17./29. IV.

Честитам ти рођен дан
Чедо моје драго
Срећо моја велика —
Моје бесцеи благо!

Честитам ти рођен дан
Лепо моје лане,
Целог века имала —
Задовољне дане!

Бог ти дао дуги век,
Много здравља, среће:
Бог ти дао разума,
То благо највеће!

Перлез, 1899.

Да тим благом послужиш
Своме милом роду,
А и сама да живиш —
За њ и за слободу!

Расти, јачај, учи се,
Ваљана ми буди,
Па ћеш бити љубљена
Од Бога и људи.....

Других жеља отац твој
Не зна више створит'!
Ал' те да се испуне —
Богу ћу се молит'!!

Витомир.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Прослава. Српска виша девојачка школа у Новоме Саду слави о Духовима о. г., двадесет и пет година од својега постанка. Распоред прославе: Трећи дан Духова, 8. (20.) јуна у 10 сати пре подне састанак је у згради срп. више девој. школе и полазак у св. саборну цркву на свечано благодареније. После благодаренија осветиће се дозидана зграда ове школе, а затим прославити успомена двадесетпетгодишњице завода, по овом распореду: 1.) Председник срп. правосл. цркв. школеке општине, г. Петар Попадић поздравља присутне и предаје нову зграду наставничком збору. 2.) Управитељ Аркадије Варађанин држи свечани говор. 3.) Ученице певају песму у славу школе. 4.) Пригодну реч говори Олга Вученовићева, ученица IV. разреда. 5.) Прегледање изложбе женских ручних радова и цртања ученичких у посебним просторијама. Исти дан у 5 сати по подне приређују ученице српске више девојачке школе забаву с игранком у просторијама грађанског стрелишта. Сутра дан, 9. (21.) јуна у 11 сати пре подне приредиће се у св. саборној цркви парастос умрлим добротворима, наставницима и ученицама ове школе.

Српкиње из свог друштва у Београду, поздравиле су по председници својој конференцију мира у Хагу овим речма: „Женскиње из Србије радују се, што ће конференција мира у Хагу

радити за општи светски мир. Нада се, да ће њен рад бити од користи целом човечанству па и нашем напаћеном племену српском. Уздајући се, да ће конференција мира оснивати свој рад на правди и правници за све, што је предложило Његово Величанство, племенити руски владар, ми српске жене и мајке радсно поздрављамо рад конференције, шаљући јој најбоље жеље за срећан успех. У име женскиња из Србије председница Београдског Женског Друштва.

Београдско Женско Друштво решило је у своје последњем скупу од 21. фебруара о. г., да свечано прослави идуће 1900. године августа месеца своју 25 годишњицу. Да ту своју славу овенча новим и видним добротворством, решило је, да у ту цел отвори још у току ове године „Народну кућу“ и да донде подигне „Дом за убоге старнице“. Ово је врло красна и племенита мисао, те само можемо честитати нашим прекопавским сестрама. Оне имају већ своју радничку школу и „Базар“ а сад ће с овим двома установама још лепше украсити своје племенито срце. Живели!

Добротворна Задруга Српкиња у Ади има 40 чланица. Председница је гђа *Кашарина Поповићка*, пароховица, потпредседница гђа *Полка Дудварска*, поседница, благајниња: гђа *Ракила Ковачевићка*, велеспоседница, перовођа: г. *Љубомир Сленичевић*, свештеник. Ово је млада за-

друга и скупила је већ 1200 ф. капитала. Она поглавито потпомаже сироту школ. децу оделом и даје припомоћи сиротцим и изнемоглим старицама. Осим тога врши она и неку културну мисију. Скупља сваке године у зимње доба чланице (а највише их је из ратарског сталеза) на вечерња прѣла. За то прело спреми свака домаћица по нешто јестива, те ту заједнички проводе у разговору, причама и приповеткама, кад и поукама. Млађи, под њиховим надзором, певају и играју, те се тако уз преслицу и иглу негује дружевност и међусобно поштовање и чува се онај наш стари патријархални живот. Ово су и за старије и млађе наше женскиње поучне, моралне и корисне забаве, јер ту држи преслицу и гђа пароховица, а што је још лепше, не коштају ништа, осим оно мало тамбураша. На овај начин би се могле завести па и одржати добротворне задруге у сваком сеопетету нашем. Нека је част и слава овим трима госпођама, што су знале овако лепо удесити и привући ратарски сталез на заједнички рад око опште хумане цели!

Добротворна Задруга Српкиња у Вуковару издала је такођер свој јавни штампан рачунски извештај за прошлу 1898. г. Из тог се извештаја види, да та млада задруга има данас 4214 ф. 15 н. готовине, а издала је у течају 1898. г. на потпоре сиротињи 605 ф. 60 н., а на одело сироте школ. деце: 119 ф. 99 н. а. вр. Она има 22 особе, што су месечне потпоре примале, а осим тога давала се потпора сиротињи о Божићу и Ускресу. Дају месечне потпоре по 5 ф. и трима ученицама, а заодели су 29 школ. дечице. Задруга има 117 редовних чланова и 41 добротвора, који дају сталне прилоге. Осим тога броји се у сталне добротворке гђа Паулина пл. Крајновић а у почасне одборкиње гђа Јулка Михајловићка из Загреба. Председница је задрузи гђа Амалија Пауновићка, велепоседница, благајкиња: Мила Дробац, а тајник И Перкаћански.

Венчање престолонаследника Данила, као што се говори, биће у половини јула месеца о. г. Мираз је принцезе Јуте два милијуна марака, коју јој отац даје и један милијун рубаља, који даје кум, руски цар Никола II.

Конференција мира. У вароши Хагу, у Холандији, искупили се представници свију европских држава и Сједињене Америке, Хине и Јапана из Азије да се на предлог великог цара руског договарају о томе, како би се за будуће избегли ратови и утврдио постојан мир. Конференција се отворила

у четвртак 6. (18.) маја о. г. баш на рођендан цара Николе и чим се конференција конституисала, поздравила је цара руског.

Дозвола. Изишла је дозвола кр. уг. министарства, да се могу купити прилози за грађење цркве и школе у *Саншову*, те сад се могу слободно слати већ скупљени и одређени прилози за Сантовчане, и то: на књижара сомборског, г. *Миливоја Каракашевића*.

За Сантовчане. Његова Светост *патријарх српски* купио је у Сантову место за цркву, за школу и парохиски дом и платио је из свог џепа за то 6400 фор. Осим тога купио је 270 хиљада цигаља за градњу цркве. Како је сад стигла дозвола за купљење прилога, то ће се још овог лета моћи саградити тамо црква и школа. План за цркву праве већ бесплатно г. г. *Тиавица* и *Пилић* у Будимпешти. Грађани митровачки *Коста* и *Јеца Ристивојевић* поклонили су за школу слику св. Саве у вредности од 30 ф. а гђа *Милева Андрић* из Херцег-Суљоша (Барања) послала је на поклон лепо ручно звоно. Новосадска књижара *Браће М. Поповића* поклонила је сантовској православној цркви: једну одежду у вредности од 280 ф.; а новосадски трговац и познати наш ктитор *Давид Ђурчић* поконио је истој цркви опет одежду за свештеника и стихаре за децу у вредности од 200 ф. Бог их живео!

положили стручни испит. Гђица *Мара Јакшићева*, синовица пок. Ђуре Јакшића, учитељица на срп. православној вишој девој. школи у Сарајеву; г. *Миша Ђорђевић* учитељ на срп. вишој дев. школи у Нов. Саду, и г. *Миша Грујић* загребачки учитељ и перовођа тамошње женске задруге положили су 6. (18.) маја о. г. у Загребу пред испитним поверенством стручан испит за грађанске и више стручне школе, сви с врло добрим успехом. Г. *Милош Бандић*, наш сарадник и учитељ в.икиндски, положио је стручан испит из вртарства у Орошхазу с одличним успехом. Живели!

Жарко Савић, наш познати оперски певач, ангажован је у Будимпешти на опери за певача. Сад ћемо га имати срећу чешће виђати и слушати.

За париску изложбу раде највресије ткаље у *Пироту* Ђилимове по најстаријим мустрама, које су донели професори велике школе г. г. *Ђока Миловановић* и *Светозар Зорић*. Вредност Ђилимова тих биће преко 6000 динара.

Земљорадничке задруге. Тек је две године дана, како се у нас покренула мисао о земљорадничким задругама. Њима се мисли помоћи нашим земљорадницима, да дођу до бољег материјалног стања и да се међу њима утврди моралнији одношај, јер се у друштво примају и трпе само поштени и честити људи. За ово две године дана основало се већ 40 таквих задруга у нашој митрополији са 1030 задругара, те су основали већ и свој савез са средишњом управом у Загребу и имају већ своју централну средишњу касу у Загребу. Прошлог месеца су имале те задруге као савез у Загребу своју прву скупштину, где су управе поднеле своје извештаје. Имање свију тих задруга износи: 69.895 ф. 74 н. Овим путем ствара се у народу увиђавност за бољи и напреднији рад у земљоделском послу, улива се вера у привредну снагу његову и шири се међусобно поверење и узajамно поштовање, те желимо тој струји среће и напретка.

ЧИТУЉА.

† **Димитрије Јосић.** У Вел. Градишту, (у Србији) упокојио се 24. маја о. г. заслужан човек, одличан наставник и у последње доба умировљени управитељ вел.-градиштке гимназије, Димитрије Јосић, који је био први управитељ и наставник пакрачке срп. учитељске школе и кад је ова силом околности затворена 1880. г. био је годину дана управитељ срп. осн. нар. школа у Нов. Саду, за тим је прешао у Србију и био је тамо професор у Београду у срп. учит. школи, у вишој женској школи и у богословији. Био је више година члан просветног завода у Београду. Писао је више књига за школу и за децу, издавао је две године педагошки лист „Народна Школа“ и писао је скоро у свима стручним и белетристичним листовима своје чланке. Родио се у Сомбору 1845. г., а оженио се из Нов. Сада. Његова је заслуга, што је српска велика добротворка Енглескиња *Мис Ирбијева* заклонила, исхранила и очувала ону силну српску нејач, што је пребегла из Босне и Херцеговине у Далмацију и Славонију и што је та добротворка и данас у Сарајеву српској сиротињи највећа утеха и прибежиште. За те своје услуге, што је Српству учинио, патио је много, те је напоследку морао

оставити и отаџбину, која га је одхранила и прећи у Србију, да продужи свој родољубиви позив. Поред свију невоља, што је препатио, још је добро, што је у кругу своје многобројне породице налазио утехе и задовољства. Нека му је лака српска земља, коју је тако жарко љубио!

† **Софија Марковићка.** Наш одлични књижевник, професор и уредник „Брангова Кола“ *Паја Марковић-Адамов* изгубио је 1. маја о. г. највеће благо своје, своју добру мајку, Софију, која га је тако лепо васпитала и Српству велику услугу учинила. На губитку том изјављујемо садругу своме наше топло саучешће, а покојници нека је вечан спомен!

† **Марија Рајићка,** добра и узорита супруга, судца Милана Рајића из Суботице, остави овај свет другог маја о. г. тек у 51. год. живота, а 32. г. срећног брака свог. Ово је већ трећи цвет, који се ове године откинуо са венца честите задруге Српкиња у Суботици и која је још пре 26 година спремила и за све време од 26 година живо и вољно радила, да се ова задруга одржи и напредује. И само оваким чланицама има се и захвалити, што је та задруга доспела на тако угледно место међу другима својим. Нека је слава и хвала овој честитој чланици тог женског друштва, а вечан спомен међу нама!

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Г. г. *Јован и Стеван Јовановић*, трговци овдашњи и г. др. *Милош Борђевић*, адвокат из Вел. Бечкерека, поводом смрти њихова оца односно таста г. *Павла Јовановића*, поклонили су 30. словом тридесет форината а. вр. Добротворној Задрузи Српкиња Панчевачких, да их на добротворне сврхе употреби.

Захваљујући се на овом поклону у име Задруге, уверени смо, да ће на радост, која ће синнути на лицу сиротиње обдарене услед овог милодара, више вредити за душу покојника пред престољем Свевишњег, него онај нехришћански обичај кићења одра скупоценим венцима.

Хвала им и да Бог да се на њих и други угледали!

Панчево, 15. маја 1899.

Душан Радуловић,
парох, тајник.

Олга ил. Јагодић,
председница.

САДРЖАЈ: Прослава Змаја Јована Јовановића. — Сило небесна. Смиљана. — Братека писма Х. Један дичан спомен. Брат Србич Родољуб. — Вилин целив. Д. Неранџић. — Брашованова. — Дописи: Вел. Кикинда. Савка. Темешвар. „Србадија“ И. В. — Тихи анђео. Н. А. Доброљубов. С. — Белешке. — Поред ваше куће пробох... Једа. Љубевица. — Листак. О сујети. (Свршетак.) Даница Бандић. — Маћеха. (Свршетак.) Превео Иван Мартиновић. — Мојој љубимци. Витомир. — Ковчежић. — Јавна захвала.